

виникати різні ексцеси з боку правопорушників – опір, підбурювання присутніх, бійки, лихослів'я та інші дії. Ці дії бажано задокументувати відео регістратором. Грамотне використання різноманітних технічних засобів значно полегшує роботу поліцейським, робить її більш ефективною.

В практиці непоодинокі випадки, коли затримані заперечують факти порушення громадського порядку, скаржаться на порушення законності і т.п. Відео в подібних випадках є незаперечними джерелами доказової інформації.

Матеріали об'єктивної фіксації технічними засобами правоохоронної діяльності, з одного боку, стають документальним підтвердженням, яке використовується в профілактичній та виховній, адміністративній діяльності по забезпеченню публічної безпеки і порядку, а з другого – дисциплінує діяльність поліцейських і взагалі громадян, які беруть участь в охороні громадського порядку.

Список використаних джерел:

1. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: Навчальний посібник. // Константінов С.Ф., Братель С.Г. // – Київ: «Центр учбової літератури». – 2016.-336 с.
2. Голдовский Е.М. От немого кино к панорамному // Голдовский Е.М. // – М., 1961 - с.78.
3. Найдис И.Д. Судебная кинематография и видеозапись. // Найдис И.Д. // - Харьков, 1986. – с. 59.
4. Чиби́сов К.В. Очерки по истории фотографии // Чиби́сов К.В. // - М., 1987 - 186 с..
5. Ломако З.М., Тимошенко П.Ю. Використання технічних засобів у діяльності оперативних працівників ОВС та попередженню та документуванню правопорушень: навчальний посібник // за ред. проф.: М.В. Салтєвського. // - м. Київ. Українська академія внутрішніх справ : Друкарня МВС України, 1994. – 24 с.

Курсант 3-го курсу ННІ №1 НАВС

Балашова Ірина Олександрівна

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕАЛІЗМУ

Гуманітарій, зокрема юристи, завжди шукали відповіді на питання, що таке право, де і коли воно виникає, що є його основним джерелом і формою вираження. Одним із яскравих результатів такого пошуку протягом ХХ-ХХІ століть стало формування школи «правового реалізму». Історія знає дві течії зазначеної школи: скандинавську та американську. Основна і концептуальна відмінність між цими течіями полягає у тому, що скандинавська школа розроблялася філософами, які намагалися з'ясувати, що потрібно розуміти під «правовою реальністю». У свою чергу, фундаторами американського правового реалізму були юристи, практики, які шукали шляхи протидії «механічній юриспруденції» або «формалізму» під час здійснення судочинства [1]

Представники правового реалізму вважали, що вивчення емпірично фіксованих дій правових інститутів і суб'єктів права є важливішою основою розуміння природи права, аніж формальний аналіз задекларованих правових принципів, норм та понять. Важливість дослідження концептуальних основ правового реалізму полягає в тому, що його прихильники виступали за необхідність адаптації права до процесу соціальних змін, закликали досліджувати процес дії права на поведінку людей. [3]

Природно, що реалістичний рух у правознавстві прагне змінити акценти юридичних досліджень: він зосереджує увагу не на логічному аналізі норм права (як юридичний позитивізм), не на зв'язку права і моралі (як школа природного права), а на з'ясуванні різноманітних соціологічних і психологічних факторів, що впливають на застосування норм права до конкретних життєвих випадків і таким чином визначають справжнє обличчя права.

Передтечею американського правового реалізму в його класичній інтерпретації вважається суддя Верховного Суду США Олівер Венделл Голмс (1841–1935). Він ставив під сумнів традиційні погляди на право як сукупність норм і принципів, що можна пізнати завдяки логічним міркуванням і абстрактним аргументам. Широко відомим серед юристів є вислів Голмса про те, що життя права полягає не в логіці, а в досвіді. Не менш популярним є його визначення права як

передбачення того, що суди роблять насправді. [2]

Родоначальником правового реалізму був американський юрист *Карл Никерсон Ллевеллін* (1893-1962). У 1930 р їм були опубліковані лекції "Кущ ожини" і робота "Судові рішення і матеріали по справах про купівлю-продаж", де і були сформульовані основні положення доктрини правового реалізму.

Ллевеллін відкидав формально-догматичне розуміння права, яке було сформульовано позитивістами. Для проникнення в природу права недостатньо лише досліджувати правові норми, закони, процедури. Набагато важливіше виявити, яким чином право впливає на поведінку людей. Для цього необхідно встановити зв'язки між нормою права і охоплена сю правовою ситуацією, виявити, якими мають бути норми, що формулюються в законодавчому акті або судовій ухвалі. У цих нормах повинна міститися ясна мотивування їх приписів і пояснення цілей, на досягнення яких вони спрямовані. "Кістяк правової системи", на думку Ллевеллін, утворює практика.

За Ллевеллін, право - це те, що фактично робиться судами та державними чиновниками в сфері правозастосування. Він вважав, що чинне право створюється не законодавцем шляхом встановлення абстрактних норм, а судовими і адміністративними органами в ході вирішення конкретних спорів, що виникають між людьми.

Сферою права, - писав Ллевеллін, - є діяльність, що відноситься до вирішення суперечок. А люди, які здійснюють цю діяльність за посадою, будь то судді, шерифи, чиновники, тюремники або юристи, є офіційними виразниками права. Те, що ці посадові особи вирішують щодо спорів, і є, на мою думку, саме право. [5]

Д. Френк та його послідовники пішли далі, виявивши скептицизм щодо фактів. «Незалежно від того, — підкреслює Френк, — наскільки точними і визначеними будуть формальні правові норми, ... і незалежно від того, яку одноманітність знайдуть за цими формальними нормами, все ж неможливо і ніколи не стане можливим — через невизначеність фактів, на які спирається суд, — передбачити майбутні рішення по більшості (але не по всьому числу) судових процесів ...». Адже пошук фактів у суді першої інстанції зазвичай ускладнюється численними невловимими обставинами — помилками свідків, упередженістю суддів і присяжних, їх індивідуальністю. Це підвищує значення в процесі застосування права юридичної інтуїції та пояснює високу ймовірність ірраціональних рішень. І оскільки суди першої інстанції мають неконтрольовану владу обирати факти (наприклад, вони вирішують, кому із свідків повірити більше), то саме ці суди, а не вищі, відіграють головну роль у здійсненні правосуддя. Отже, на думку Френка, право — «це або 1) реальне право, тобто якась конкретна минула постанова з приводу даної ситуації, або 2) ймовірне право, тобто припущення про якусь конкретну майбутню постанову». Тільки після ухвалення судової постанови ймовірне право перетворюється в реальне право щодо конкретної особи і конкретних фактів. [2]

Аналіз скандинавської школи правового реалізму демонструє, що основною спільною рисою цієї та американської течій є протидія «формалізму», «механічній юриспруденції». Американські реалісти аналізували роль фактів у юриспруденції, тоді як скандинавські – шукали відповіді на запитання, що ж таке «право» як феномен через призму «правової реальності». Шведські вчені-правники Аксель Хегерстрьом та Вільгельм Лунштедт вивчали право у світлі емпіричного сприйняття реальності. [6]

Основні вимоги правового реалізму можна сконцентрувати в наступних постулатах:

1) теза про приватні невідповідності звичаєвого права – наявні правові матеріали недостатні для того, щоб логічно обґрунтувати однозначне правове рішення в більшості випадків, що підлягають розгляду в апеляційному суді;

2) теза про дискреційну діяльність суддів – при дозволі конфліктів судді, інтерпретуючи існуюче законодавство, створюють свої, нові, закони, використовуючи і трактуючи їх за своїм розсудом;

3) теза про відсутність надійних правових джерел – у невизначених випадках судді виносять рішення під впливом власних політичних і моральних переконань, а не на підставі правових норм.

Варто відзначити співвідношення між правовим реалізмом, формалізмом і позитивізмом. Відповідно до формалістичної моделі правовий висновок логічно випливає з правової норми і викладу релевантних фактів. Реалісти визнають, що закон є по суті продуктом соціальної активності. Він є інститутом, що регулює соціальний стан суспільства та нерідко дає суддям розумні підстави для розв'язання конфліктів. Однак вони стверджують, що судова законотворчість є більше частим явищем, ніж звичайно передбачається.

Другий постулат правового реалізму – переконання і характер окремих суддів – ґрунтується на думці, що правова норма, незалежно від того, виражена вона в законі або в прецеденті, згодом неминуче втрачає актуальність і перетворюється в щось застигле, що не відповідає вимогам нової реальності. Закон повинен постійно мінятися і модифікуватися та це стає можливо, якщо суди діють як законотворча гілка. На цьому постулаті ґрунтується один із головних принципів концепції правового реалізму, зміст якого укладається в зміні трактування ролі судді в судовому процесі. У своїх рекомендаціях правові реалісти пропонували відмовитися від механічного пошуку подоби розглянутій справі в аналогах судових зводів. Замість цього суддя повинен розглянути всі обставини, прямі і побічні докази, причини і наміри, умови і обставини, при яких або в результаті яких відбувся розслідуваний конфлікт або правопорушення.

Не заперечуючи повністю ідеї, що судді можуть бути обмежені правовими нормами, правові реалісти стверджували, що інтерпретація і застосування закону, всі види правової практики є глибоко людською діяльністю. Судді не можуть уникнути впливу суспільної думки і, віддаючи пріоритет практичним міркуванням на протигагу твердому правовому формалізму, значно частіше створюють нові закони в процесі розсудливої, обережної законотворчості, чим це звичайно передбачається. [4]

Отже, метою концепції правового реалізму є спроба удосконалити на теоретичному рівні судочинство та регуляцію суспільних відносин, спростити праворозуміння, посилити вплив і значущість права та закону, зробити їх ефективнішими, показати актуальність розв'язання конкретних питань, підвищити рівень правової культури та свідомості населення за рахунок експериментальної освіти. Основна відмінність двох течій правового реалізму полягає у тому, що американські реалісти, вивчаючи право, робили акцент на практичній діяльності суб'єктів правосуддя у світлі аналізу фактів, тоді як скандинавські реалісти перебували у пошуках правової реальності, яка, на їхню думку, виявляється в соціальних зв'язках членів суспільства та відбивається у психіці останніх.[6] Своєрідність реалістичної доктрини права полягає, таким чином, в тому, що практико-прикладна проблематика в ній превалює над теоретичним змістом. Основні думки сучасних реалістів можна звести до трьох тез: 1) позитивний юридичний матеріал практично завжди є недостатнім, щоб наслідок кожної конкретної справи на рівні винесення рішення і апеляції був визначений логічно; 2) у таких випадках судді вирішують правові спори з допомогою досвіду суддівського розсуду; 3) у невизначених випадках судові рішення можуть бути результатом політичних і моральних, а не юридичних міркувань судді. [2]

Список використаних джерел:

1. Leiter B. American Legal Realism / Brian Leiter // U of Texas Law, Public Law Research Paper. - 2002. - № 42. - P. 2.
2. Історія вчень про державу і право : підручник / за ред. проф. Г. Г. Демиденка, проф. О. В. Петришина. — Х. : Право, 2009. — 256 с.
3. Копоть В. О. Концептуальні основи правового реалізму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.12 "філософія права" / Копоть В. О. – Київ, 2008.
4. Кравченко С. С. Звичаєве право і соціальне керування як основоположні засади американського прагматизму [Електронний ресурс] / С. С. Кравченко // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Natural/Vznu/Jur/2011_3/009-13.pdf.
5. Кузнецов В.І. Філософія права. Історія та сучасність: Навчальний посібник. - К.: ВД «Стилос»: ПЦ «Фоліант», 2003. - 382 с.

6. Мельник М. О. Американська та скандинавська школи правового реалізму: порівняльний аспект [Електронний ресурс] / М. О. Мельник. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2979/Melnyk_amerykanska_ta_skandynavska_shkoly_pravovoho_realizmu.pdf?sequence=1.

Слухач 6-ВС курсу факультету № 2 НАВС

Бароян Олександра Павлівна

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У КОНТРОЛІ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВИ

Невід'ємною складовою будь-якого демократичного суспільства є різноманітні об'єднання громадян, соціально-політичне призначення яких полягає насамперед у тому, що вони допомагають людям у розв'язанні проблем повсякденного життя, відкривають широкі можливості для виявлення суспільно-політичної ініціативи, здійснення функцій самоврядування [1].

Громадські організації та рухи виконують важливу роль у політичній системі, в суспільно-політичному житті в цілому. Вони є своєрідною з'єднувальною ланкою між функціонуванням державних органів і відповідними діями населення країни [3].

Розвиток українського громадського сектору свідчить про відходження суспільства від тоталітарних настанов. Українські громадські організації виявляють значну активність, надають такі соціальні послуги як допомога бідним, інвалідам, дітям, репрезентують інтереси суспільства перед владою та надають можливість представникам суспільства брати участь у громадському та політичному житті [2].

Конституція України закріпила демократичні здобутки в сфері громадянського суспільства. Стаття 36 стверджує: «Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення й захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів...».

Іншими важливими законами, які регулюють діяльність громадських організацій, є Закон України «Про громадські об'єднання» (2013), Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (2016), Закон України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» (1997) та Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (1999) [2].

З початку 1990-х рр. кількість громадських об'єднань в Україні неухильно і стрімко зростає. В 1991 році в країні діяло близько 300 організацій, у 1996 році — понад 12 тисяч, а в 2000 році — близько 27 тисяч. Одночасно в середині 1990 рр. з'являються так звані «ресурсні центри» — громадські організації, метою діяльності яких є надання послуг та різного роду безкоштовної допомоги іншим громадським організаціям [2].

Серед найбільш відомих громадських організацій України: Всеукраїнське товариство «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, українська скаутська організація «Пласт», Національна Спілка письменників України, Національна спілка художників України, Українська Рада Миру, Всеукраїнська громадська організація «Союз Чорнобиль України», Спілка Української Молоді, Український Союз Промисловців і Підприємців, Рада підприємців України, Комітет виборців України (КВУ) та багато інших.

Широке розмаїття цілей і завдань громадських організацій і рухів визначає багатогранність їх функціональної спрямованості. Усі функції, які вони виконують у суспільстві, можна поділити на дві основні групи: 1) щодо забезпечення захисту інтересів своїх членів; 2) щодо системи влади в державі, розвитку суспільства в цілому.

З першої групи функцій слід виділити захисну й функцію допомоги. Громадські організації та рухи захищають своїх членів від державних структур, що важливо для посттоталітарних держав колишнього СРСР, де законотворчий демократичний процес перебуває у стадії формування й де існує негативна стала тенденція невиконання законів, неповаги до особистості у державних структурах. Функція допомоги виявляється у наданні членам громадських організацій та рухів через власні структури можливості вирішувати їхні особисті проблеми. Однією з найпоширеніших традиційних організацій, що забезпечує виконання цієї функції у будь-якому демократичному